

Josep Clara

EL GOVERN DE LA CIUTAT DURANT EL FRANQUISME

La ciutat de Girona, el dia 4 de febrer de 1939, fou ocupada per les tropes de la IV Divisió de Navarra, comanades pel general Camilo Alonso Vega, i començà una nova etapa de la seva història contemporània: l'era franquista, sistema polític concebut com un Nuevo Estado Totalitario, que evolucionà pels camins de la democràcia orgànica, sense perdre mai el caràcter de dictadura, perquè es va fonamentar en la figura del cap de l'Estat, la força de l'exèrcit, el predomini de les classes dominants i el suport de l'Església catòlica, influent i afavorida. Un règim amb partit únic, sindicat únic, censura prèvia fins al 1967 i una administració regida per una normativa jeràrquica i autoritària.

En aquest context, la tasca encomanada als ajuntaments fou, bàsicament, administrativa, però també de subordinació i reforç de la política general que marcava el govern de Madrid i que vigilava i controlava, més de prop, el governador civil. Havien de demanar permís a Madrid per aprovar un pla d'obres, la denominació d'un carrer o la concessió d'una medalla.

Dues fórmules d'accés

El nomenament del personal polític de l'Ajuntament va connectar dos sistemes: a) la designació directa pel govern, d'acord amb el decret de 30 de setembre de 1936 i l'ordre de 30 d'octubre de 1937, i b) la designació per sufragi articulat orgànicament, establert en la Llei de Règim Local de 17 de juliol de 1945.

El sistema de la primera etapa va ser vigent fins al 1948, i els encarregats d'aplicar-lo foren, tot primer, l'autoritat mi-

litar d'ocupació i, a continuació, el governador civil. El resultat foren unes comissions gestores interines, que havien ser constituïdes per persones “de reconocida solvencia moral y conducta intachable”, les quals no s’havien afiliat a les organitzacions polítiques del Front d’Esquerrres, i que foren renovades en funció de les baixes, el desgast personal i el cessament forçós dels gestors per part de l’autoritat provincial, sovint per irregularitats.

Els principis del sufragi articulat orgànicament, fixats a la Llei de Règim Local de 1945, van fer part de les mesures de maquillatge del règim, per tal de superar la situació compromesa en què es trobà després del resultat final de la II Guerra Mundial, desfavorable als partidaris dels totalitarismes.

Amb tres anys de retard, el 1948, quan el boicot internacional pesava sobre el país, el govern espanyol va decidir dur a la pràctica aquesta nova fórmula de selecció del personal municipal, la qual va donar estabilitat als consistoris i va ser presentada amb una retòrica triomfalista i exagerada. El ministre de la Governació, Blas Pérez, anuncià, ni més ni menys, que representava “la incorporación de los españoles a las tareas del Estado”.

La premsa addicta va comentar la convocatòria amb paraules que ressaltaven el caire administratiu de la consulta i la diferenciació de les anteriors eleccions, les del temps de la República derrotada per les armes: “Barridas las miasmas por la victoria de la España auténtica, tenemos ahora convocadas unas elecciones municipales. ¡Cuán distintas de aquéllas! No se debaten ahora problemas políticos, ni banderías de partido. No se desatan ahora pasiones, ni se va a discutir el usufructo de prebendas. No se va contra nadie, sino que, por el

contrario, se realiza un servicio. Hay que dotar a los municipios españoles de los hombres más capacitados; de quienes, por su saber personal y sus condiciones más óptimas, mejor solución y más ponderado tino pueden imprimir, con más garantías de acierto, a la administración municipal, que nada tiene que ver con las ideas políticas de cada ciudadano”.

Era, simplement, retòrica. Ja aleshores el ministre d'Afers estrangers, Alberto Martín Artajo, va advertir al general Franco que la nota amb què era comentada la celebració de les eleccions “pone al descubierto el carácter limitado de la votación. Temo –afegia– que anule en parte el gran efecto que el anuncio había causado en la prensa de todo el mundo”.

El procediment per a la designació dels regidors oferia tres camins: a) els elegits pels veïns que eren caps de família, b) els elegits pels organismes sindicals, i c) els elegits –pels triomfadors dels grups a i b– entre membres d'entitats econòmiques, culturals o professionals del terme municipal. Les limitacions eren nombroses. Només els caps de casa tenien dret a votar els representats del terç familiar (les dones casades pogueren votar a partir de 1970). Els candidats del terç corporatiu eren tots proposats pel governador civil, i els del terç sindical eren escollits a través d'uns compromissaris que eren vocals de les juntes sindicals de les entitats del terme, organitzades en sentit vertical.

La qualitat de regidor durava un període de sis anys, però els ajuntaments renovaven la meitat del personal polític cada tres. Les vacants produïdes entremig es cobrien al temps de l'elecció subsegüent. Les eleccions se celebraren en tres diumenges consecutius –un per a cada terç– i començaren sempre el mes de novembre. El mes de febrer següent –el primer diumenge– quedaven constituïts els consistoris.

Les condicions per ser regidor familiar, l'únic que permetia un joc mínim en la selecció, eren: a) haver estat o ser regidor del municipi, b) ser proposat per dos procuradors o exprocuradors a Corts, representants de les corporacions locals de la província, per tres diputats o exdiputats provincials, o per quatre regidors o exregidors del municipi, i c) ser proposat pels caps de casa en nombre no inferior "a la vigésima parte del total de electores". Podem parlar, doncs, d'uns filtres evidents per seleccionar addictes entre els addictes, homes de confiança.

Era una pantomima, perquè les instruccions reservades a la primera autoritat provincial eren prou determinants a l'hora de parlar de la selecció dels candidats: "se eliminarán sin contemplaciones aquéllos que habiendo desempeñado cargos de gestores y concejales hayan probado incompetencia durante su desempeño, aquellos otros que sean manifiestamente impopulares por razones claramente comprensibles y, finalmente, cuantos vayan a la elección con una significación política propia y adversa al Movimiento".

Les eleccions municipals del franquisme, repetides cada tres anys, foren una farsa ritual, reconeguda pel mateix governador de Girona l'any 1951: "Creo que en esta provincia hemos arraigado con siete u ocho hombres, cada uno de los cuales lleva una comarca, y diez o doce secretarios de Ayuntamiento, despiertos y sagaces, que en un santiamén organizan, revuelven y mueven todo este tinglado electoral, a tal punto que trabajo les doy a hipotéticos contrincantes para vencerlos en una lucha electoral a la antigua usanza".

Aquest mateix governador afirmava, el 1955, en un qüestionari intern: "No creemos que nuestra aspiración sea convertirnos en unas vestales del sufragio puro, y partiendo de

esta base, es verdaderamente fácil y hasta cómodo, respetando exteriormente los preceptos legales y madurando las cosas y los casos con tiempo y reflexión, llevar las aguas al molino propio. Téngase en cuenta que los gobernadores, jefes provinciales y alcaldes son de designación directa por el Gobierno, y en estas condiciones, con unas mesas cuidadas y un equipo hábil, es tanto como jugar con un adversario cuyas cartas se traslucen”. És així com els que manaven entenien la democràcia orgànica, com es reien del mètode que ells mateixos aplicaven: una fórmula basada en la corrupció electoral sistemàtica i la raó de la força.

Lògicament, com que la gent no es deixava ensarronar fàcilment, la participació sempre va ser baixa, sobretot en els pobles (l'any 1970, en el conjunt provincial, només va arribar el 37,5 %). Oficialment, de la ciutat de Girona es van donar aquestes dades:

1954	67,19 %
1960	51,58 %
1966	41,62 %
1970	53,07 %
1973	50,78 %

Però no podem fer-ne gaire cas de les xifres oficials, perquè la manipulació de les actes ha deixat rastres evidents. Per exemple, una carta que, el 21 de novembre de 1957, l'alcalde de Girona –un dels que participava en la farsa electoral– va escriure al de Banyoles, i que cal suposar que fou enviada a molts altres: “En virtud de órdenes emanadas de la Superioridad, le participo que en las Elecciones a celebrar el próximo domingo por el Tercio Familiar, el número de vo-

tantes debe oscilar entre el 60 y 65 % del Censo Electoral de esa Villa. Rogándole tome de ello buena nota muy atentamente le saluda, Pedro Ordís”.

Les comissions gestores

Entre 1939 i 1948 va haver-hi tres gestores que van fer funcionar l'aparell de l'administració local. La primera es va constituir el 6 de febrer de 1939, en presència del capità Severino Lamas, pertanyent al cos jurídic militar. Aplegà sis persones –Albert de Quintana Vergés, Antoni de Barrio Santiago, Antoni Franquet Gusiñer, Isidre Bosch Bataller, Francesc Mundet Noguera i Narcís Figueras Salas–, les quals es repartiren les funcions i nomenaren alcalde Joan Tarrús, que prengué possessió del càrrec dos dies després. Mundet no va assistir a cap més sessió, i el seu lloc fou atribuït a Enric Gruartmoner Massa.

El 14 de setembre de 1939, el governador Paulino Coll va enviar al ministeri de la Governació la proposta per renovar la gestora, la qual –un cop aprovada a Madrid– va iniciar les sessions el 23 d'octubre. La presidència va correspondre a Albert de Quintana, que havia estat la mà dreta de Tarrús. Joaquim de Vinyals, Antoni de Barrio, Josep M. Noguera i Narcís Figueras foren els tinents d'alcalde, i com a vocals hi figuraren Ángel Rodríguez, Josep M. Viñas, Agustí Ferrer, Francesc Comadira, Manuel Pla, Bonaventura Servitja, Joan Palahí, Manuel Riera i Joaquim Garay. Un desè vocal, Josep M. Prat, s'hi incorporà el 7 de desembre de 1939. Però aquest darrer vocal va haver de cessar obligatòriament el 6 de febrer de 1942, per incompatibilitat amb el càrrec de diputat gestor

provincial.

Finalment, la tercera gestora va arribar el 2 de desembre de 1946. Fou una renovació total del personal, perquè el governador civil que arribà el mes d'octubre de 1945 –Luis Mazo Mendo– va voler prescindir de l'alcalde Quintana, perquè no s'hi entenia i –a la llarga es tractaren com a enemics polítics–, i es va trobar amb la solidaritat que tot l'equip no va voler continuar. Després de superar les dificultats amb què topà per trobar el recanvi, configurà una nova gestora amb Antoni Franquet Alemany al capdavant, que alhora era el sotscaip provincial del Movimiento. Les tinències d'alcaldia correspongueren a Narcís Figueras Rexach, Josep M. de Toca, Cosme Casas i Ramon Garriga. En qualitat de vocals gestors hi havia Pere Coll, Joaquim Escatllar, Ernest Gussinyé, Enric Camps, Salvador Plaja, Salvador Bou i Josep M. Ginès. Un altre element, Agustí Corominas, que havia estat nomenat primer tinent d'alcalde, renuncià i no es possessionà del càrrec, perquè al·legà que tenia més de 60 anys.

Més que d'unes gestores pròpiament falangistes, els components de la corporació gironina responien a un perfil de gent conservadora, de la dreta tradicional, representativa del vell ordre social i vinculada als sectors de negocis comercials i industrials més que a les professions liberals. Tarrús, Bosch, Franquet Gusiñer i Gruatmoner havien estat en consistoris de la dictadura de Primo de Rivera; Quintana havia fet part de l'Ajuntament de Barcelona, en representació de la Ceda al temps de suspensió de l'Estatut, mentre que Josep M. Viñas, tradicionalista, i Joaquim de Vinyals, per la Lliga Catalana, havien coincidit durant el mateix període (1934-1936) a l'Ajuntament de Girona. Malgrat els orígens polítics diferenciats, allò que els unia era la fidelitat al nou règim i el fet de

considerar-se del grup dels victoriosos en el conflicte civil.

Tots els gestors eren, pràcticament, gent de casa, ja que només dos –de Barrio i Rodríguez– havien nascut a fora, però eren gironins d'abans de la guerra. Entre els joves que s'hi incorporaren, la figura de l'excombatent o excaptiu franquista va ser determinant per a accedir a la plaça.

A part de reprendre la vida municipal i de superar tímidament les ferides físiques que la guerra infringí a la ciutat, els recursos foren escassos. Per a la construcció del Mercat Municipal i el pont de l'alferes Huarte, obres emblemàtiques de l'època, hom va recórrer als batallons de treballadors forçats, en període del servei militar obligatori, que foren explotats a canvi d'un salari més baix i que exemplifiquen la divisió existent entre guanyadors i perdedors de la guerra.

La segona gestora va ser també la responsable de la depuració del personal municipal. Deixant de banda els funcionaris que s'exiliaren, la investigació –sobre 269 expedients oberts– oferí aquest resultat: 197 treballadors readmesos, 31 separats de la feina i 41 suspesos temporalment de sou i feina, per un espai entre tres mesos i dos anys, la qual cosa parla d'un percentatge del 26,76 % de sancionats.

La democràcia orgànica

Les eleccions per terços es van convocar els anys 1948, 1951, 1954, 1957, 1960, 1963, 1966, 1970 (havien de ser l'any anterior, però foren ajornades) i 1973. No reproduiré ací la llista, perquè ja l'he publicat anteriorment en llibres esmentats a la bibliografia del final. Repetiré, però, una altra vegada, que més que un component falangista foren persones de la dreta

tradicional, que podien estar afiliades a FET y de las JONS, però alhora a Acció Catòlica. Per això la revista *Vida Catòlica*, el 1948, va felicitar-se perquè tenia “amigos triunfantes en las elecciones municipales” i esmentava vuit noms escollits per al consistori de la ciutat. També n’hi hagué d’altres més interessades en el camp dels negocis.

Cal notar que el 1963 no calgué cridar a les urnes representatives dels caps de casa perquè els candidats proclamats pel terç familiar a la ciutat de Girona foren elegits automàticament, ja que no van tenir contrincants. Sembla ser que un dels candidats afortunats –que ja havia estat derrotat en unes eleccions anteriors– va posar com a condició, a l’hora de tornar a presentar-se, l’elecció assegurada. La manera d’aconseguir-ho va ser limitant la llista de possibles candidats, a fi que ell pogués sortir elegit automàticament, sense votació.

El nombre de total de persones que conformaren el personal polític d’aquest període fou de 73. La majoria –37 individus– havia nascut a la ciutat de Girona; 22 eren originaris de les comarques gironines; 9 de la resta de Catalunya, i només 5 eren de fora. Pel que fa a les professions, la més repetida era la d’industrial. Seguien els metges, advocats, funcionaris, comerciants i mestres.

Va haver-hi cinc regidors que van repetir dos cops i van poder moure’s a l’Ajuntament durant dotze anys. El sistema permetia d’altres fets curiosos com el que un candidat derrotat per un terç podia ser “repestat” i sortir elegit per un altre. Així, Pere Ordis, el 1948, no obtingué prou vots dels caps de família, però accedí a una plaça de regidor pel terç corporatiu. I Artur Soldevila, derrotat pel terç sindical el 1973, va ser escollit immediatament pel terç corporatiu.

L’estimació del càrrec va ser una constant dels alcaldes i

regidors. Però, per motius de canvi de residència, dos regidors perderen el lloc el 1970 (Paulí Torras) i el 1976 (Gómez Herrero). També Enric Mirambell renuncià el desembre de 1961 per impediment físic i a voluntat pròpia. La divergència amb la política seguida pel consistori va ser el motiu de la renúncia protagonitzada pels dos cosins, del mateix nom i cognoms, Joan Paredes Hernández. El primer va perdre el càrrec, el febrer de 1973, per sis faltes d'assistència, sense justificar, conducta que cal relacionar amb el fet de no estar d'acord amb el canvi d'alcalde, i el segon, el setembre de 1976, emmarcada en el temps de la transició i amb una forta intencionalitat política.

Remarcarem, també, que les eleccions que tocaven el 1976 foren ajornades, i així el mandat dels ajuntaments franquistes es va perllongar fins al 1979, en què es renovaren les corporacions locals d'acord amb el nou ordenament democràtic. Fou una manera d'aigualir la transició, de frenar les demandes populars que volien un canvi més ràpid i proper.

Els alcaldes

L'autoritat municipal per antonomàsia, els alcaldes, van ser sempre nomenats per la primera autoritat provincial i confirmada pel ministre de la Governació, i no tenien un període de mandat prefixat. Els requisits eren ser espanyol, més gran de 25 anys i reunir les condicions d'idoneïtat, competència i arrelament a la localitat. El càrrec era obligatori i gratuït, però en els municipis que superaven el 10.000 habitants podia assignar-se una quantitat fixa per a despeses de representació. Duraven més o menys anys, en funció de les circumstàncies.

Plegaven –si podien– quan se'n cansaven, quan es morien o cometien un error greu. Eren fills del governador civil de torn i de les persones de l'entorn, que el condicionaven a l'hora proposar un relleu. Només a les acaballes del règim, d'acord amb la nova Llei de Bases del Règim Local, de 19 de novembre de 1975, aprovada el dia abans de la mort del general Franco, va contemplar que els alcaldes havien de ser elegits pels regidors. L'acte d'aquesta votació va realitzar-se el 6 de febrer de 1976, en temps de la transició, i en la majoria dels casos hom es limità a ratificar el mateix candidat que ja exercia les funcions o a substituir-lo per un altre membre de la corporació.

Girona va tenir sis alcaldes en 40 anys de franquisme.

1939: Joan Tarrús Bru (Olot 1880 – Girona 1972). Metge oculista. El primer alcalde franquista, ocupat plenament en la seva especialitat professional, va ser un polític de circumstàncies, poc significat però útil al règim. D'altres no volgueren el càrrec, i ell l'acceptà per responsabilitat, com ho havia fet en temps de Primo de Rivera. Quan va plegar, van atribuir-li'n un de nou: la presidència de la gestora de la Diputació.

1939: Albert de Quintana Vergés (Girona 1904-1999). Advocat. Fill d'un antic alcalde de la Lliga. Era excaptiu franquista, condemnat pel Tribunal Popular, perquè el 1936 prestà servei –com a oficial de complement– durant la proclamació facciosa de l'estat de guerra. En la primera gestora fou el braç dret de l'alcalde Tarrús. Presidí la ciutat sotmesa que s'havia de refer de les ferides de la guerra amb moltes dificultats, alhora que es practicava la repressió dels vençuts i els aiguats feien de les seves. El governador Mazo Mendo va considerar que no era l'home indicat i el rellevà en una operació de

renovació. De fet, els interessos d'ambdós eren divergents. Per exemple: mentre que Mazo va promoure la construcció de les "cases barates" de Sant Narcís, Quintana era l'advocat dels propietaris dels terrenys que s'oposaven a l'expropiació.

1946: Antoni Franquet Alemany (Girona 1909-1992). Vinculat a una família d'impressors i llibreters, era el sotscap del Movimiento. Va fer els mèrits polítics durant la guerra, ja que el 1936 –essent alferes de complement– es presentà als militars perquè li assignessin un lloc en el moviment. Sotmès al Tribunal Popular, aconseguí l'absolució de les acusacions i traspassà, tot seguit la frontera. El 1939 retornà a Girona com a "caballero mutilado", ferit en la batalla de l'Ebre. Fou un altre alcalde de l'autarquia, de l'estabilitat i la grisor, fidel a les directrius del governador Mazo Mendo, agraït pels honors que li conferí, i per això li dedicà un grup de cases de la ciutat i li concedí la medalla d'or de la ciutat. Malgrat tot, el 1954, va perdre la votació per situar el nou institut a les Àligues, ja que s'imposà el criteri –recolzat pels professors del centre– d'edificar-lo a les Pedreres. Per raons familiars, l'agost de 1957 abandonà, sobtadament, tota l'activitat política. Fou l'alcalde que detingué una actuació més llarga: 10 anys, sis mesos i 29 dies.

1957: Pere Ordis Llach (Crespià 1913 – Girona 2000). Metge uròleg, membre d'una família de terratinents. D'antecedents tradicionalistes, durant la Guerra es passà a l'Espanya franquista i el 1939 entrà a la ciutat amb les tropes de Camilo Alonso Vega. Afiliat al partit, va ser també membre de la Guàrdia de Franco i d'Acció Catòlica. Fou l'alcalde de la Girona "desarrollista", de les especulacions i de les annexions per fer la "Gran Gerona", de la repetició de les inundacions, de la darrera visita de Franco a la ciutat. Fou l'home que ro-

mangué més temps a la casa de la vila: 6 anys com a regidor i 9 anys, 4 mesos i 14 dies com a alcalde. Es va entendre perfectament amb els governadors Pagès, que va proposar-lo, i Hellín, que el deixà continuar. Quan demanà el relleu al darrer governador, per tal de poder dedicar-se als afers professionals i familiars, aquest acceptà el suggeriment, però no devia confiar en altres candidats i ben aviat li confià la presidència de la Diputació.

1967: Josep Bonet Cuffí (Fonteta 1913-Girona 1982). Llicenciat en ciències, era el delegat de l'Institut d'Estadística. Fou un altre excombatent franquista i afiliat al partit únic, que ocupà diversos càrrecs menors. Gestionà la transformació desmesurada, vulgar i adotzenada, de la ciutat, ja iniciada en l'etapa anterior, ara també castigada novament amb el flagell de les inundacions. La convocatòria d'un premi literari, "Inmortal Gerona", el 1967, que va excloure la llengua pròpia dels gironins, fou una relliscada imperdonable del seu consistori, la qual donà origen al premi Bertrana. Bonet es va entendre amb els governadors Hellín i Muñoz-González, però no amb Anguera, que el rellevà en un moment de discrepància, sense comunicar-li que el successor era un company de consistori.

1972: Ignasi de Ribot de Balle (Girona 1926). Advocat. De família terratinent i d'ideologia tradicionalista, era regidor del terç sindical amb l'alcalde Bonet. Es va fer un nom com a president de la Cambra Sindical Agrària i del Casino. No era afiliat al partit únic, però hom el considerava addicte al Movimiento. El seu nom va ser proposat al governador civil pel sotssecretari de la Governació, Santiago de Cruylles. Esdevingué el darrer alcalde del franquisme, la qual cosa difuminà determinades accions positives del seu mandat –com la

d'intentar parar el desgavell urbanístic, tolerat pels seus antecessors, i l'interès pel barri vell i uns detalls culturals—, ja que en la crisi del règim va sofrir un desgast continuat, perquè era difícil de servir les fidelitats al règim en descomposició i de conviure amb les noves perspectives de canvi.

Consideracions finals

El règim franquista va significar el restabliment de l'ordre tradicional, i per això de bon començament l'Ajuntament de Girona es nodrí d'elements que havien col·laborat amb la dictadura de Primo de Rivera, i d'altres que militaren en partits de dreta o extrema dreta i que ajudaren al triomf dels sollevats el 1936. La ruptura fou respecte al passat més immediat, el de la Guerra Civil i els partits del Front d'Esquerres.

Quan Franco deia “venimos a restaurar y restablecer la verdadera España” es referia, efectivament, al restabliment dels vells poders socials, a recuperar el predomini d'unes classes que van sofrir una crisi d'hegemonia en temps de la II República, pel fet d'avançar la societat pel camí de la democràcia, i que el franquisme resituà en el lloc perdut.

La continuïtat del sistema durant quaranta anys, per bé que va representar un rejuveniment del personal polític, no va suscitar gaires noves incorporacions, ni entusiasme participatiu entre l'electorat. Els llocs d'alcalde i de regidor foren reservats als addictes, als guanyadors de la Guerra Civil, als seguidistes i conformistes; no foren per als dissidents. Només les eleccions de 1973, al final de l'etapa, pogueren ser aprofitades per un candidat d'esperit democràtic, Joan Paredes, per mostrar les contradiccions i les limitacions del franquisme

de dins estant de la institució. El Govern Civil, que tolerà el fet, va dir als seus superiors: “Todos los elegidos son personas de total adhesión al Régimen, calificación que asimismo puede atribuirse a un único discrepante elegido por el Ayuntamiento de Gerona, de tendencias demo-cristianas”.

Els lligams familiars entre els regidors del franquisme foren molt més nombrosos que en etapes anteriors. Hi trobem els germans Ordis i els Ribot, els cosins Paredes. En els casos de Tarrús i Franquet, hi detectem el pare i el fill. Va haver-hi també altres vinculacions familiars. El clan més sòlid, de tota manera, aparegué entorn de les famílies Ordis, Noguera, Omedes i Pla. La presència de la dona a l'Ajuntament de Girona, en canvi, va ser només testimonial. Una sola regidora en tot el temps del franquisme: la d'Anna Ensesa, elegida el 1973 pels caps de casa.

En un lapse de temps tan llarg, la ciutat va canviar els colors grisos i negres de la postguerra per uns altres que lligaven més amb la modernitat i aportaren més ingressos a les arques municipals. També va augmentar el nombre d'habitants: dels 29.632, que anota l'inflat cens de 1940, arribà als gairebé 80.000 de l'any 1979, incloses les annexions dels municipis veïns, feta sense consens: Palau-sacosta, Sant Daniel, Santa Eugènia de Ter, Salt i Sarrià, a més d'una part de Sant Gregori de Celrà. Una gran Girona que ranejjava el 50 km² quan havia partit dels 7 km².

El pressupost ordinari de l'Ajuntament augmentà notablement: el 1944 era de poc més de 3 milions i mig, i el 1957 s'acostava als 13 milions. En els darrers temps, l'augment va ser encara més considerable (el 1978 era de 558 milions), però la plantilla dels treballadors municipals es va mantenir dins uns límits de creixement moderat (245 llocs de treball el 1977).

Tanmateix, la gestió política i administrativa –feta sempre amb les normes d’un sistema no democràtic, amb la subordinació a l’autoritat superior, amb uns plans d’urbanisme que legalitzaren situacions irregulars, les quals afavoriren els promotors privats i menystingueren els interessos generals–, fou molt desigual i comportà, també en l’aspecte físic, danys irreparables en la imatge urbana de la nostra Girona, una ciutat mitjana de Catalunya. Eliseo Bayo, l’any 1974, va escriure, a *Sábado Gráfico*, que “en Gerona no ha habido un Porcioles –que, siendo funesto, fue al menos ambicioso–, sino pequeños sátrapas, que han hecho el caldo gordo con la especulación proporcionada a sus medios”.

Com a contrast, un fet molt indicatiu de l’interès municipal per l’educació és que durant molts anys es va viure de renda, de l’ampliació dels edificis construïts en temps de la República o abans. Fins al 1969 no va ser inaugurada una nova escola d’ensenyament primari a Girona, la de Vila-roja.

L’oposició a la política de l’Ajuntament de Girona va ser inexistent també durant molt de temps. La premsa publicada a la ciutat era l’oficial del règim. Només a partir de la nova Llei de premsa de 1967, a través de *Presència* i dels diaris publicats a Barcelona, el consistori rebé crítiques per les accions i les omissions, pel que representava d’institució no democràtica, la qual cosa tot sovint no era acceptada com a constructiva. Quan el 1976 es publicà una caricatura del batlle Ribot, la seva germana va escriure una carta de protesta en què considerava una falta de respecte el fet de criticar la seva gestió.

Bibliografia

1) Publicacions oficials:

La obra realizada por el Excmo. Ayuntamiento de la Inmortal Ciudad de Gerona después de la liberación. I Tomo 4 febrero 1939-23 octubre 1942. II Tomo 23 octubre 1942-23 octubre 1945 , Barcelona, Ediciones Europa, 1945.

Ayuntamiento de la Inmortal Gerona. Secretaría. *Memoria de la gestión municipal correspondiente al año 1957*, Girona, Dalmau Carles Pla, 1958.

Excmo. Ayuntamiento Gerona. *Memoria estadística de la actividad municipal 1972-1977*, Girona, 1978.

2) Estudis històrics:

CLARA, Josep, *El personal polític de l'Ajuntament de Girona (1917-1987)*, Girona, Cercle d'Estudis Històrics i Socials, 1987.
Girona sota el franquisme, 1939-1976, Girona, Ajuntament i Diputació, 1991.

“Les últimes eleccions del franquisme: la minielecció d'alcaldes de 1976”, *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XLVI (2005), p. 209-233.

MARÍN, Martí, *Els ajuntaments franquistes a Catalunya. Política i administració municipal, 1938-1979*, Lleida, Pagès, 2000.